

jelentése s a főfelügyelőség 1901-iki jelentése előnkbe tár. Az 1897—1900-ig terjedő három éves ciklus alatt állami javadalomból a főfelügyelőség 121,438 koronát fordíthatott autonom testületek által feltartott tudományos jellegű közgyűjtemények czéljaira. Három esztendő múlva már majdnem megháromszorosodott az évi segélyösszeg: 108,000 koronára emelkedett az államnak a vidéki gyűjtemények segélyezésére szolgáló évi javadalma. A múlt 1902. évre kiutalványozott segélyek számát pedig 69 tétel alatt sorolja fel a tanács kéz alatt lévő jelentése. Segélyben részesült pedig ez év folyamán 12 népkönyvtár és nem tudományos jellegű közkönyvtár. Ezenkívül állami segélyt kapott 45 tudományos jellegű gyűjtemény s többen részesültek régészeti és természettudományi kutatások és gyűjtések segélyezésében is.

A vidéki muzeális gyűjtemények és könyvtárak fejlesztésén kívül a népkönyvtárak szervezésének szükségét és felállítását is kimondta közoktatási kormányunk s e czélból már az 1901. és 1902. esztendőkre 20,000—20000 koronát bocsátott az Országos Tanács rendelkezésére. Ez újabb intézkedés által már idáig 32 népkönyvtár felállítása vált lehetővé.

A nemzeti kultúra eme harcában azonban a nagy emberek vezető szelleméhez s az állam anyagi áldozatkészségéhez a társadalom s egyesek munkájának kell csatlakoznia, mert csak így várhatjuk, hogy a műveltségnek és nemzeti szellemnek világossága elárassza az egész országot.

— a.

Virágének gr. Esterházy Magdolnához.

E busongó és szeliden szemrehányó szerelmi költemény két példányban maradt fenn. Egyiket Solymosi Konez József székely diák másolta 1750. táján Tordán, másikat a XVIII. század végén Balázs József pap vagy mester, a Székelyföldön. Harmadik másolatát is láttam töredékesen.¹ Dallamát még a múlt század második felében is ösmerték az előkelőbb székely családoknál. Egy öreg urat említettek előttem, ki Gyalakután e régi dallamot zongorán is el-eljátszotta.

Hogy ki volt szerzője, ma még csak gyanítani is alig lehet. Valami véletlen vagy a beavatott rokonok útbaigazítása vezethet a lappangó költő nyomába. Talán gr. Lázár Jánosra lehetne leginkább gondolni, ki a XVIII. század közepén Erdélynek kedvelt költője volt s kinek egy kötet kéziratban maradt kisebb költeményét láttam itt Kolozsvárt a 80-as években egy Winkler nevű hivatalnok hátrahagyott könyvei közt. Magát a költő hűtlen szerelmesét is csak a

¹ Nálam is meg van egy XVIII. sz. versgyűjteményben, *Versényi* Györgynél is egy másikban változatokkal. Sz e r k.

versfők árulják el. De hogy ki volt ez az Erdélyben élt „gróf Esterházy Magdolna“, arról sem Kőváry, sem Szinyei nem adnak felvilágosítást. Nagy Iván ugyan két Esterházy Magdolnáról is emlékezik, mint E. Miklós, a híres nádor unokahugairól; de ezek csak bárónók voltak s mindketten a XVII-dik században éltek. (Magyarország családai. III. 95—98. l.) Tehát sem a pozsonyi Clarissa-apácza, sem gr. Serény Ádámné nem hozhatók kapcsolatba költeményünkkel.

Az Esterházy-család Erdélybe származott grófi ágánál Magdolna nevű lányt hiában kerestünk. S így a költeményben érintett szerelmi dráma megfejtése a jövőre marad.

*Kedves ének**

<p>1. Gyászos életemet szánom keser-
[vesen, Mellynek néha napján éltem szeren-
[csésén. De szerencsém már megfordúlt,
Régi kedvem töllem elmúlt.
Jaj már életemnek,
Vége víg kedvemnek.</p>	<p>4. Fájdalmas szívemnek mért adsz több
[gyötrelmet? Lám úgy is te tölled eleget szenvedek.
Hiszem¹ néked nem vétettem,
Semmiben kedved nem szegtem:
Mért kell hát változnod,
Engem búra hoznod.</p>
<p>2. Ritka ez világon hív szívre találni;
Találván, az mellett végig megma-
[radni. Én ugyan feltaláltam volt,
De töllem ismét elpártolt.
Ilyen a szerencse:
Nincs állandó kincse.</p>	<p>5. Élven ez világon valaha kedvemre
Jött a jó szerencse mindenkor
[kezemre.² De jaj immár eltávozott,
Régi jóm töllem elpártolt.
Nem fájlalja éltém,
Nem szánja esetem.</p>
<p>3. Oh, te csalárd világ! mért vagy áll-
[hatatlan? Tündér szerencséje, mért vagy nyug-
[hatatlan? Egyszer mutatod kedvedet;
Másszor nyújtod balkezedet.
Nincs benned igazság;
Nincsen állandóság.</p>	<p>6. Szánom életemet s elváltozásomat,³
Hogy megfordította szerencse sor-
[somat. Mert az, ki voltam, nem vagyok,
Nagy gyötrelmekben hervadok.
Elváltozás miatt,
Szívem kiált csak jajt.</p>

* Eredeti cím ez is lehetett: „Kedvesének.“

¹ Ma: hisz', hiszen.

² Sólymosi-codex: *Folyt* az jó szerencse mindenkor fejemre.

³ Balás-codex: *Szomorú* életemet stb.

7. Tudom, az irigység tett énnekem
Az mellyet víg szívem [nagy kárt,
senkitől is
[nem várt.
Mégfizet Venus ezekért,
Vagy Cupidó kivét rá bért.
Oh, mégsem átkozlak ;
De sokban okozlak.
8. Ellopád szívemet s iftúságomat,
Hát mért nem újítod elhervadtsá-
[gomat.
Harmattal frissül¹ az virág,
Te se légy, szívem, hát vad ág.
Olt(s) szívem szívedben
S végy bé szerelmedben !
9. Rajtam elkövethed² másként, az
[mit akarsz ;
De félek, idővel az fejedre vakarsz.
Könnyű velem játszazodni,
Szerellemmel csiklándozni :
De megesik végre,
Ki épít sík jégre ...
10. Hittem én is egynek, de megesa-
[latkoztam,
Az mellyről még soha nem is gon-
[dolkoztam.
Mégfizetsz még mindenekért,
Érdemed szerént vészesz bért ;
Hogyha szódra³ nem térsz
S bocsánatot nem kérsz.
11. Álnok az szerelem s igen állha-
[tatlan,⁴
Kivánsága szerént játszik mind-
[untalan.
Engem ugyan megpróbála,
Szokott⁵ példára csinála.
Sokaknak hajtott bajt ;
Nekem is sok ként s jajt.
12. Zár alatt már kedvem, szívem szíved
[rabja.
Az búk tengerének csapdos bajos
[habja.
Ezt nékem az ki szerzette,
Jó hívségemért fizette.
Erről minden értsen :
Hív szívet ne sértsen.
13. Igen könnyen hajlik az nádszál az
[szélnek :
Ott is megejthetnél, az hol nem is
[vétnék.
Boldog az, kit illy bú nem ér,
Víg szívéhez bánat nem fér.
Valék én is boldog,
Most bal sorsom forog.
14. Mindezeket pedig tudom, ki okozta :
Ki gyenge szerelmét vélem játszo-
[dozta.
Én már semmit sem cselekszem ;
Hanem minthogy búban fekszem ;
Panaszolom inségem
És lelki gyötrelmem.⁶
15. Az, ki hív szerelmét, el nem tagad-
[hatja,
Szívét hívségében bátran elhad-
[hatja :⁷
Tanúljon mostan káromon,
Én mostani⁸ bal sorsomon.
De már megfordítom,
S szóm hozzád indítom :⁹
16. „Gyenge liliomszál, oh melly ékes
[valál-
Az te szépségeddel engemet meg-
[csalál!
Engem ugyan feltaláltál,
Töllem ismét elpártoltál.
Ebben megmutatad
Minden kivánságod.“

¹ Sólmosinál : *frissul*.

² Ma : elkövetheted.

³ Balásnál : Hogyha *szómra* nem térsz.

⁴ Balásnál : Álnok a szerelem s felette csintalan.

⁵ Balásnál : *Ritka* példára ... V. ö. „Ritka példa is lettem. Ellensé-
gem szenvedtem.“ *Amade* : 245. l. (Négyesy kiadásában.)

⁶ Sólmosinál : Sajnálván hívségem ...

⁷ Sólmosinál : bizvást eladhatja.

⁸ U. o. : Mert ül végre ...

⁹ Balásnál : De már megjobbítom,
Szóm hozzád fordítom.

17. „Drága valál kincsem s olly kedves
[előttem,
Hogy szép személyedért majd mind
[lángban főttem.¹
De jaj, ime mi most hasznom?
Hogy illy gondokban² kell asznom.
Reménységem meghűlt,
Éltem gyászba merült.“
18. „Oda van éltemnek virága miattad,
Azt elhervasztottad, gondos gyász-
[ban hadtad.
Látszik, hogy nincsen igaz szív,
Az mely volna mindvégig hív:
Sokakat próbála,
Engemet megesala.“
19. „Láttam s tapasztaltam ígért hív-
[ségedet,
Mikor játszottattad szép remény-
[ségemet.
Megfizettél nékem végre.
Úgy jár az, ki épít jégre:
Az hol még nem is fél,
Ott is éri az szél.“
20. „Nincsen immár nékem semmi
[reménységem,
Keserűnek tetszik világban életem.³
Nyugodalmat nem találok,
Míg koporsóban nem szállok.
Halál csak jönne el,
Engemet vinnél el!“
21. „Adjon Isten előtt számat az olyan
[szív,
Az ki ő társához nem állandó és
[hív!
Az ki haboktól hányatik,
Egygyel meg nem elégedik.
Ezent⁴ annak irám;
Magamat kisírák.“⁵

¹ U. o.: Drága valál kincsem, oly igen előttem,
Hogy szép szerelmedért, majd mind lángban égtem.

² U. o. Gondokkal.

³ Balásnál: Keserűnek tetszik az én víg életem.

⁴ Ma: ugyanczt. — Balásnál: *Ezért* annak irám.

⁵ Versfőkbn: *Gróf Esterházi Magdolna*.

Közli: KANYARÓ FERENCZ.

Új könyvek.

A muzeumok és könyvtárak országos tanácsának I. jelentése 1901—1902. Bpest, 1902. kiad. Rigler J. E. 41 l.

Fehér Ipoly, Emlékbeszéd Hollósy Jusztinián lev. tag felett. — Akad. Emlékbeszédek XI. köt. 7. sz. 19 l. Ára 40 fill.

Fraknói Vilmos, Egy jezsuita-diplomata hazánkban. Budapest, 1902. Stephaneum. 60 l.

Hammerling Róbert, Ahasverus Rómában. Költői elbeszélés. Fordította gróf *Kún* István. Miskolcz, Szelényi és társa 1903. 8° 244 l.

Herman Ottó, A magyar nép arca és jelleme. Bpest. Kiadja Term. Tud. Társulat. 212 l.

Hoitsy Pál, Nagy Magyarország. A magyar történet jövő századai. Budapest, Lampel R. kiadása, 79 l. Ára 1 kor. 60 fill.